

קודש הקודשים אשר לאגם

כאשר אנטישמי כזה הופך לפילרשמי, חסיד מושבע של מדינת-היהודים, הוא לוקח את המיטען הזה איתו. המוסר הרע, הידוע את הכל, הופך למוסר הטוב, הידוע את הכל. כך או כך זהו מוסר מתוחכם מאין כמוהו, ובו סופרמנים שכל סודות העולם חשופים לעינייהם.

הרבה סופרים ישראליים וזרים הפכו אמונה אנטישמית סמויה זו לכסף טוב. נולדה סיפורה שלמה המתארת את העלילות הפנטסטיות של המוסר, הש"כ, א"מ"ן, לק"ם, צייד-נאצים, ויונטלים ומה עוד, ולצידה מחסן של סירטיקולנוע וסדרות טלוויזיה על נושאים אלה. אקסודוס. המתופפת הקטנה. חרב גידעון.

למרבית הצער, ההישגים האמיתיים של שרותים אלה צנועים הרבה יותר, וכישלונותיהם מתחרים בהצלחה בכישלונות שאר שרותיהם בעולם. הסופרמנים מן הסרטים פישלו כליל, האמר, הרסו את אלי כהן בשלומיאליה נוראה, גרמו לעסקי-כישלונות ילדותי במצרים, שכחו להזהיר מפני התקפת יוסי-הכפורים, ועוד ועוד.

כבר עמדנו על כך לאיפסם. זה בסדר גמור. המוסר ושאר השרותים מורכבים מבני-אדם — וירטואוזים כמו רפי איתן, חוקרים כמו יוסי גינוסר. מותר להם לפשל, כמו אחיהם-למקצוע בכל מקום. אך לך תסביר זאת לגויים...

עמוס בן 60

לא להאמין — אבל עמוס קינן הגיע לגיל 60. אני מכיר את עמוס כמעט מלידתו. הוא גר ברחוב אחרי-העם ואני גרתי ברחוב בוגרשבו. אמא שלי היקית היתה רוכבת על אופנוע כדי להביא כביסה לאמא שלו הרוסיה, שגידלה לברה שלוש בנים, אחרי מות האב. (לאמא שלי היה אז אופנוע של צנחנים בריטיים, מן הסוג שקדם לקטנועים הנוכחיים. ניתן היה לקפלם ולהצניחם. היא היתה רוכבת-האופנוע הראשונה בתל-אביב.)

היכרתי את עמוס ממש בשלהי מלחמת-העצמאות. מאז היינו בהרבה הפגנות ביחד. חתמנו ביחד על עשרות עצומות. רבנו לא פעם. התפייסנו לא פעם. לא היתה לנו ברירה: ככל שאלה חשובה, ככל התפניות והתפולות של המאבק לשלום, היו דיעותינו זהות. "תמיד קינאתי כך, ותמיד קינאת בך", אמר לי השבוע, וצחק.

במדינה הזאת — כמו בכל חברה, בכל תקופה — מעטות מאוד השמשות, ורבים כוכביה-לכת. השמש אינה לוקחת אור מזולתה, היא מייצרת אותו בעצמה, מתוכה, כוכביה-לכת אך מחזירים את האור של השמש, ומתחממים לאורה.

עמוס קינן הוא שמש כזאת — אחד מתריסר היוצרים האוטנטיים בחברה הישראלית. כיצד אמית — יצירתו אחת, אך היא מתפזרת בשטחים רבים. הוא תרם תרומה גדולה לשפה העברית, לסיפורות, לעיתונות, לתיאטרון. הוא מצייר ומפסל. עכשיו הוא מנהל גם מוזיאון. הוא פעיל פוליטי ולוחם על השלום, בעיקריות בנתיבים שאין רבות דומות לה. הוא מתעד של תקופה. הוא ראי של החברה הישראלית, אחד הלוחמים על דמותה של מדינת-ישראל.

קינן התפרסם ראשונה ברבים כבעל טור הומוריסטי בהארץ ("עזי ושות'"). אחר-כך נחשד בהנחת כביסה בביתו של שר-התחבורה, הרתי, דוד פנקס. שניסה או לכפות על המדינה השבתה מוחלטת של התנועה בשבת. עמוס זוכה במישפט ועבר להעולם הזה. נרמה לי שכתב בשבועון זה כמה מיצירותיו המעולות ביותר.

שיתפנו פעולה בחשיפת הפרק הטראגי של הריסת הכפרים באזור לטרון. עמוס היה ער-ראייה, ואני הגשתי את הדוח שלו (מיסמך קלאסי בפני עצמו) לתחרימ-הממשלה דאז. היינו שותפים בהקמת חצי תריסר תנועות וקבוצות-מאבק. אז ברוך הבא לשנות 60.

איש המערה

בתוכנית פסוקו של מקום הראתה הטלוויזיה לא מכבר את מערת-אליהו, וציננה שמקום זה קדוש ליהודים ולמוסלמים. על המירקע של זיכרונות הופיעו פניו של ח'אלד אל-חסן, ח'אלד — כמו אחיו האני — הוא אחד מיוצרי הכפרים של יאסר ערפאת, דיפלומט פלסטיני מן השורה הראשונה. הוא ענק.

אל-חסן

כמו הרבה אנשים גדולים ושמי, הוא שופע הומור. שמעתי ממנו כמה מן הבריונות הטובות ביותר.

אבל ההומור של ח'אלד נעלם כאשר דיבר על מערת-אליהו. אז היתה נטויה על פניו הבעה של עצבות ונוסטלגיה.

ח'אלד נולד וגדל בבניין השור מר של המערה. מישפחתו המוס' למית היתה מופקדת על המערה מדורידורות. בכל פגישה ביקש ממני להביא לו תצלומים של המערה והבניין. הבטחתי, ואיכ-שהו לא הספקתי.

(כיום, שליחת תצלום כזה מהווה מן הסתם קיום מגע עם פעיל באירגון טרוריסטי, עבירה שעונשה שלוש שנות מאסר, שלא לדבר על ריגול חמור.)

ח'אלד הוא סוחר אמיד מאוד בכוויית, שוכן חבר'ש-ארץ הפא-נית באותה נסיכות. הוא עשיר מופלג. אבל הוא מתגעגע אל המערה.

חמה עלידי השמרת עריה-האויב, הן לשם חיסול הפוטנציאל התעשייתי שלו, הן לשם שבירת המוראל של האוכלוסיה.

אחרי קטל מחירי והרס נורא, הוכח שדוקטרינה זו היתה מוטעית. כאשר נמוג עשן המילחמה, וערי-גרמניה ההרוסות והשרופות התגלו לעיני הכובש, הסתבר כי ההפצצות לא תרמו הרבה לניצחון. המוראל של האוכלוסיה לא נשבר בהפצצות, אלא להיפך. והפוטנציאל התעשייתי לא חוסל. ככל שגברו ההפצצות, כן גבר הייצור המילחמתי הגרמני, שירד אל מתחת לפני האדמה. אבל בינתיים נולדה הפצצה הגרעינית, שהביאה את ההפצצה ה"אסטרטגית" לשיאה הגיוני — השמדה הדדית טוטאלית, באחריות גמורה.

קשה להאמין שלפני 50 שנה בלבד עוד יכול היה העולם להודיע על מחורבנה של עיריה קטנה.

להרוס את קרתגו

ומגריקה — לימית. הרס גריקה הוא כאין וכאפס לעומת הרס ימית. רק מי שראה זאת כמו עיניו יכול להעלות מראה זה על דעתו: עיר שלמה המונחת על הארץ, כשהרחובות חוצים עדיין בין ההריסות, ורועות בדוויות רועות בהם את עזיהן. אף קיר אחד אינו עומד על תילו, מלבד קירות בית-הכנסת, ועליהם הסיסמה: לעולם לא ניסוג.

לא הערבים הרסו את העיר, אלא הבולדור העברי (אותו הבולדור. ראה לעיל).

למה? ככה. אריאל שרון החליט — לדבריו — שלא טוב למצרים לגור בסמיכות כה רבה לגבול הישראלי. אני חושד בו ובחבריו שהיה להם מניע שונה לגמרי: הם פשוט לא יכלו לסבול את המחשבה שבבתים יפים אלה, שנבנו למען מתנחלים יהודים, יגורו ערבים.

בשעתו אמר לי אנוור אל-סאדאת שאחרי הפיניו ישלח 100 אלף מצרים לימית, והוא יחפור שם נמל עמוקים. אילו היה חזון זה מתגשם — האם זה היה רע לישראל או טוב לישראל? האם זה היה מחזק את השלום, או לא?

על כל פנים, המעשה נעשה. ימית הפכה קרתגו מודרנית — קרתגו שלא נהרסה עלידי אויביה במלחמה, אלא עלידי ידידיה בשלום.

לא מכבר, ביום-השנה לפינוי העיר, ערכו יוצאי-ימית הפגנה. הם הבטיחו לחזור לימית. מי יתן והשלום יתמוטט. המלחמה תתחדש, וברם ואש ימית תקום.

אני בטוח כי יקרה ההיפך. התקדים של ימית יחזור על עצמו בשאר ההתנחלויות. אבל אני מקווה שאז נמכור את הבתים במחיר רם המלא למשתכנים הנאים, כדי לפצות בכסף זה את המתנחלים. כמו שאמר יצחק רבין: אריאל, עימנאל, שלומיאל.

המוסד של זיקני-ציון

לפני כמה שבועות הביאה אליי דפנה ברק את מייד לדין (למר-צרויה). האיש הוא מפרשת-איראן. הופעתו לשמוע שהוא יהודי. לדין התפרסם כמי שעמד ליד עריסת הפרשה. היה זה הוא שנשלח לשוחח עם שימיעון פרס. לפי גירסה א' (של לדין עצמו): כדי לברר מה יודעים הישראלים על המצב באיראן. לפי גירסה ב' (וזה של פרס): כדי לבקש מישראל לסייע לאמריקאים בשיחורור תמימה-הערובה, בעיסקה של דם תמורת סחורה. (סליחה: בני-ערובה נשק).

שאלתי את לדין איך נולדה השליחות הזאת. הוא סיפר: (פלוגי) קרא לי בוושינגטון ואמר: לסיי-איי אין מושג על מה שקורה באיראן. אבל המוסד יודע את הכל. סע ושמע מה הם יודעים.

הוא חיך והוסיף: "היה בזה שמץ של אנטישמיות..."

הברברים נשמעו סתומים, אך אני הבנתי את כוונתם. אחד מסיי-ההיכר של האנטישמיות הוא האמונה בפיקחותם העילאית של היהודים. לדעת האנטישמי, היהודים יודעים את הכל, מבינים את הכל. מכאן כוחם השטני של היהודים להשתלט על העולם ולמצוץ את דם הגויים. ולראיה: הפרוטוקולים של זקני-ציון, החושפים את הערמומיות הוודנית של היהודים.

כשהייתי נער, הלכתי לראות את הכותל המערבי. עברתי בהרבה סימטות צרות ועקלקלות, דרך ארוכה ומפותלת. ער שהגעתי לעוד סימטה אחת, ולפתע התנשא לפניי הכותל, ממש ליד, והוא אדיר ועצום, ונראה כאילו הוא מגיע השמימה. במלחמת ששת-הימים נכבש הכותל, וברגע הראשון של שיכרון ושיגעון הושמדה שכונת המוגרבים, על סימטותיה. הבולדור העברי פינה את השטח, ויצר מר-עין מיגרש-חניה לאומי ענק. ה-כותל התגמר, והפך לסתם חומה. ההוד והתיפארת, שחשנו בהם מול הכותל בימי נעורינו, נמוג ונעלם.

אגם

עכשיו בא יעקב אגם והוסיף את יצירת-הקישש שלו. רחבת הכותל הפכה לכיכר רינגוף ב', לתיפארת הרב גורן, על שם גרבר יהודי. תמחני מה היה קורה אילו הצליחה מחתרת-הטרור היהודית לגלח את קודשי האיסלאם מהר הבית, ובית המיקדש השלישי היה קם על תילו. היינו רואים כרובים על שם הגרבר רונשטיין משיקאגו, ומיזבז על שם רונברג מברוקלין, ומנורה על שם רונטל ממייאמי (יורד מישראל), וקודש-הקדשים על שם רונג-באך מבורלייהילס, הכל בעיצוב של יעקב אגם. אלוהים ישמרו.

הבור ועם-הארץ

הגיע הזמן להפריך אחת ולתמיד את העלייה המרושעת, כאילו יש דימיון כלשהו בין ישראל ובין ררוס-אפריקה. אין שום דימיון כזה! ולראיה:

בררוס-אפריקה יש שחורים. אצלנו יש בני-מיעוטים ו/או מקומיים.

בררוס-אפריקה יש מהומות. אצלנו יש התפרעויות.

בררוס-אפריקה יש אנטי-גריילה. אצלנו יש מחבלים.

בררוס-אפריקה הורגים מפגנים. אצלנו נורים מסיתים. (הם נורים — תמיד במישקל נפעל.)

בררוס-אפריקה אסור לפועלים לישון בלילה בערים הלכנות, מפני שהם שחורים. אצלנו אסור לפועלים לישון בלילה בערים הישראליות, מפני שהם תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

בררוס-אפריקה קיים מישטר האפארטהייד. אצלנו יש מימשל צבאי.

הבורים בררוס-אפריקה מאמינים שהם גזע עליון. אנחנו העם הנבחר.

נה כי כן: אין שום דימיון. ולכל המשיטנים ייאמר: הרף!

החודש לפני...: טיטאניק

החודש לפני 75 שנה טבעה האונייה טיטאניק. טיטאניק היתה אוניית-הפאר הגדולה ביותר בעולם, וגם המהירה ביותר. היא היתה תיפארת הטכניקה המודרנית. היא לא יכלה לטבוע. אבל היא לא השלימה את הפלגת-הבכורה שלה.

מה הטביע את הטיטאניק? התשובה לדעתי: קרחון. כדי להשיג שיא חדש של מהירות לחציית האוקיינוס, הצפינה האונייה, התנגשה בקרחון וטבעה. אלפים ניספו.

זוהי התשובה השיגרתית. התשובה האמיתית היא: היהודיה. טיטאניק הוטבעה עלידי השחצנות של בונייה, היהירות של בעליה, הגאונות של קברניטיה.

מכיוון שכולם ידעו שהטיטאניק אינה יכולה לטבוע, לא שעו לאזהרות. האונייה הפליגה בנתיב שהיה מסוכן כאותה עונה. כאשר קרה האסון, לא התייחסו אליו תחילה ברצינות. אחר-כך התברר כי לא היו באוניה מיתקני-בטיחות מינימאליים. האונייה נסבכה לא חשו לעזרתה, מפני שמפקדיה לא האמינו שמשוה קרה לאוניית-הפאר הענקית, אשר אורותיה העליונים הבהיקו באופק.

יש כאן איזשהו לקח. אני מתעצל לפרטו.

החודש לפני...: גריניקה

אנטי-הגסטאפו פרצו לזירתו של הצייר הספרדי פאבלו פיקאסו בררוס-צרפת. הם הצביעו על הציור המפורסם, שצייר פיקאסו לזכר הפצצת העיירה גריניקה במלחמת-האזרחים הספרדית. אתה עשית את זה? צעק קצין-הגסטאפו.

לא, השיב פיקאסו. אתם עשיתם את זה! החודש מלא 50 שנה להפצצת הבארנאריה. שמה של גריניקה, עיירה באסקית ליד העיר בילבאו, הפך שסדר. בפעם הראשונה ראה העולם את המראה, שהפך מאז לכיכר שיגרת: עיר שנהרסה מן האוויר.

אחרי גריניקה באו ורשה, רוטרדם, קאננטרי — כולן רוגמות של התקפות-טרור על אוכלוסיה אזרחית. אולם למרבית האירוניה, לא רגל הצנח הגרמני בהפצצה "אסטרטגית", וגם לא בנה חיל-אוויר המתאים לכך. הגרמנים רגלו בהפצצה "טאקטית" — כלומר, בהפעלת חיל-האוויר לסייע צמוד לכוחות-היבשה, ובכלל זה הפצצת ערים לקראת כיבושן בידי הצבא.

רווקא האנגלו-סאכסים — הבריטים והאמריקאים — הם שהמציאו, עוד זמן רב לפני המלחמה, את הדוקטרינה של ההפצצה "אסטרטגית". זו אמרה שאפשר להשיג הכרעה במל-